

Viatges

Aixecar ciutats

Enric Bou
Desviacions. Proses
de viatge

L'AVENÇ
240 PÀGINES
19 EUROS

PERE GUIXÀ

Josep Pla deia que el millor moment del viatge era aquell en què, després de dutxar-se a la fonda, feia les primeres passes per la nova ciutat. Vet aquí l'ètica de qui, en saber mirar, no li calen guies ni itinerraris. Amb la mateixa ètica, Enric Bou (Barcelona, 1954) ha escrit sobre els seus viatges dels darrers vint anys.

Si bé avui no hi ha receptes per al llibre de viatges, s'agraeix un cert mètode, i el concepte de *desviacions*, "proses escrites sobre el fons del passar dels dies, en una

mena de resposta als avatars del present, captant instants de rara bellesa o intensitat (...) tot això són les desviacions: llocs, moments, gent, amics, fragments de vida..." és força inconcret. Algunes proses (de Mallorca, de Lisboa, algunes d'Itàlia...) es despleguen en l'es-

Enric Bou gaudeix més d'aquells llocs on ha aconseguit una certa estabilitat i control de l'espai

ment d'algun llibre que l'autor llegeix, en la inclusió d'un poema o en la descripció d'un congrés universitari o sopars amb col·legues, professors o amics... haver tallat el que no donava unitat hauria estat de rigor.

L'inici, amb viatges a Port Aventura (1991) o al Fòrum de les Cultures (2004), és molt fresc i lliure. "El turista actual s'ha format en l'escola del patiment del parc temàtic, on tot té un ordre i sentit. El passeig del turista és com un pas entre Escil·la i Caribdis, entre els perillous atractius del shopping i el menjar".

Hi ha els viatges més sentits i plaents (els d'Itàlia i els Estats Units), i després aquells, com a *La veritat del turisme*, en què Bou topa en ple Trastevere amb la persona incapaç de badar, ja que davant del darrer rètol orientatiu exclama

als seus acompanyants: "Això s'acaba aquí".

El misteri de Trieste fascina més enllà de la ciutat de frontera i les referències a Saba, Magris i Joyce, i també *Palau de Palladio*, gran text dedicat a l'arquitecte venecià. Bou gaudeix més d'aquelles ciutats on ha trobat una certa estabilitat i control de l'espai. Malgrat que Krakauer ja deia el 1925 que el viatge exòtic no existeix, paga la pena visitar terres llunyanes. Moscou, Madagascar, Nova Delhi i Cuba són tractats per mitjà de breus dietaris, i acaben donant cohesió al llibre.

Un corrent tens circula al capdavant per aquestes proses nòmades: si fem cas a De Maistre i Pascal, és possible que només ens quedi viatjar per la nostra habitació, ja que els nostres problemes comencen quan en sortim. |

Narrativa

Rebels amb causa

Dolores Payás
Adorables criaturas

PLANETA
431 PÀGINES
20 EUROS

M.ª ÀNGELES CABRÉ

Com tothom sap, la història de les dones ha estat un cúmul d'afronts i despropòsits. A Occident, el segle XIX va ser especialment punyent en aquest sentit. El nostre codi civil del 1889 impedia que abans dels vint-i-cinc anys una dona pogués abandonar el domicili patern sense permís, i en casar-se li devia obediència al marit. Ni tan sols podia ser testimoni en un testament, com tampoc els cecs o els sords. Així se'ns considerava: sor-

des i cegues. De l'esmentada minusvàlida forçada se'n va fer ressò Concepción Arenal a *La mujer del porvenir*, una lectura que encara avui dia resulta molt recomanable.

En aquest context, aterren a la península procedents de l'avançada Anglaterra les dues protagonistes d'*Adorables criaturas*, la bonica Inés i la bel·ligerant Tessa. Un nou futur els espera entorn de la colònia industrial on regna León de Ubach, amb qui la primera ha contret matrimoni. Entrenada per agradar, Inés ha captivat el madur cavaller, mentre la seva germana advoca per l'amor lliure i el sufragisme. En aparença, el yin i el yang de la feminitat. Al seu voltant pul·lulen personatges secundaris tallats amb un escapel ben fi: el greixós doctor Samuel, la flegmàtica miss Lucy, l'assilvestrada mestressa de cria...

Dolores Payás

ARXIU

Atraccions i tensions tenen cabuda en aquesta trama de sòlida carcassa i d'excel·lent execució sacsejada pels avatars històrics (en especial per la lluita obrera) i per un tema molt propi de l'època, la histèria. I és que, acostumada a moure's en l'àmbit dels guions, quan a la manresana Dolores Payás (que té en el seu historial la direcció de dos llargmetratges) li va agafar per conrear la narrativa, ho va fer des del convenciment que el secret residia en la riquesa del llenguatge.

Un *tour de force* joïós i enlluernador, que ens remunta a la millor literatura i que no té res a veure amb la falsa senzillesa periodística que envaeix avui la ficció. "Un escriptor que encara sap com s'anomenen les coses té salvada la meitat de l'ànima", va dir de Mercè Rodoreda el gran García Márquez. |

Assaig

La força del mite

Miguel-Anxo Murado
La invención del pasado. Verdad y ficción en la historia de España

DEBATE
230 PÀGINES
16,90 EUROS

JORDI AMAT

Fa unes setmanes vaig passar un parell de dies a la *casona* de Verines, participant en una reunió clàssica de lletraferits que escrivim en castellà, català, basc o gallec (més Xuan Bello, representant de la literatura asturiana). Hi va haver moments per a tot i, quan semblava que la discussió política enverinaria el diàleg literari, Víctor García de la Concha –inspirador de la reunió– va relaxar una mica l'ambient amb una irreprotxable proclama patriòtica: "Em declaro ciutadà de Sepharad". Si hom decideix fer seva aquesta pàtria –el tret definitori

de la qual és el respecte positiu per les cultures hispàniques que no són la seva de partida–, superarà falsos mites per endinsar-se en la complexa riquesa de les lletres del país. A Verines vaig descobrir la potència de la novel·lística basada codificada per Iban Zaldúa i el magnetisme del gallec Miguel-Anxo Murado com a narrador oral.

De retorn a Barcelona em vaig fer amb *Ese idioma raro y poderoso* de Zaldúa i amb *La invención del pasado* de Murado que encara és a les taules de novetats. L'assaig de Murado, dedicat a desmuntar la ficció inherent en tot relat històric, conté les virtuts defi-

nitòries del seu estil narratiu: amb naturalitat escèptica, atrapa per la intel·ligent brillantor de la seva lògica expositiva. Al llibre, gastant un to sempre menor i divulgatiu, exemple rere exemple, va demostrant com veritats que la tradició popular i els manuals escolars ens han donat per incontrovertibles són el resultat d'in-

Murado demostra que veritats "incontrovertibles" són resultat de manipulacions

versions, falsificacions i manipulacions intencionades. Revela l'origen de tanta mistificació analitzant des de cròniques medievals fins a la pintura de gènere històric tan influent al llarg del segle XIX. Detecta les trampes gastades per monjos del passat o nacionalistes com Menéndez Pidal.

Murado no pretén fonamentar versions alternatives sinó mostrar l'artifici de llegendes i mites que s'han incrustat en la consciència nacional espanyola, des del Cid fins als heroics afusellaments de la Moncloa pintats per Goya. No hi ha explicacions innocents. "La història és un combat entre narratives en el qual guanya el qui explica amb més poder per imposar-se". I la conclusió és pura higiene mental. "No és estrany que la història serveixi per fer els debats polítics més irracionals del que ja són. Va néixer per a això". |